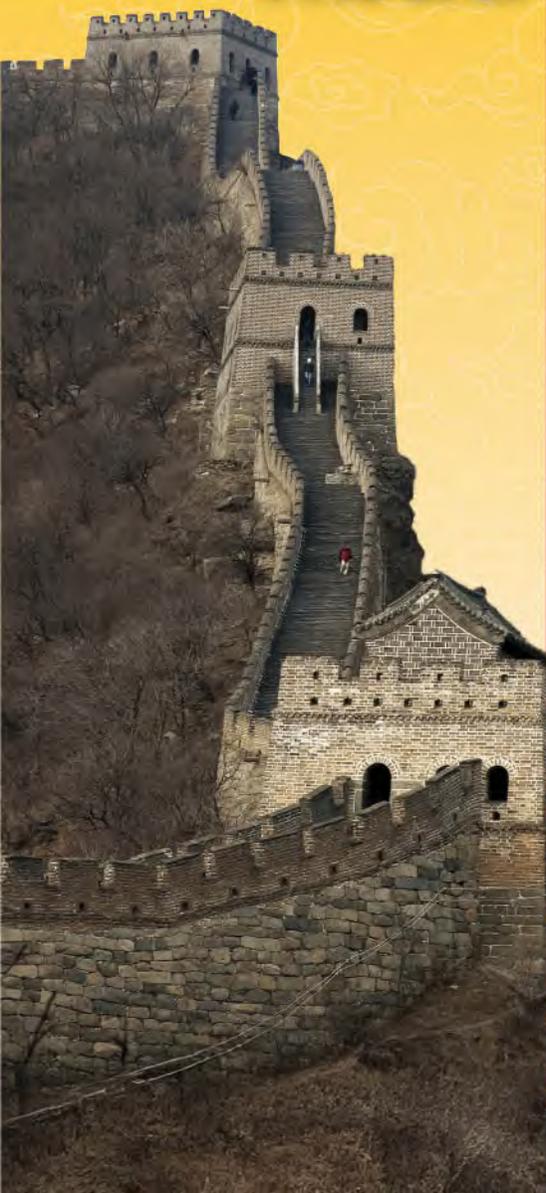

กำแพง หมื่นลี้

เวียงวัง หมื่นปี

วรศักดิ์ มหัทธโนบล
นักวิชาการด้านจีนศึกษา

“ย้อนรอยอดีตเรื่องราวอันหลากหลาย
ที่ฉายภาพออกมาจากสิ่งก่อสร้างอันยิ่งใหญ่
แห่งแผ่นดินมังกร”

กำแพง
หินน้ำ เวียงวัง
หินปี

วรศักดิ์ มหัทธโนบล

นักวิชาการด้านจีนศึกษา

กำแพงหมื่นลี้ เวียงวังหมื่นปี

วรศักดิ์ มหัทธโนบล

พิมพ์ครั้งที่ 1 : เมษายน 2568

จัดพิมพ์โดย : สำนักพิมพ์สุภาพใจ

 SukkhapabjaiPUB

คณะที่ปรึกษา : คณิต นนทเปารยะ

สงวนศรี ตรีเทพประติมา

บรรณาธิการบริหาร : วรุตม์ ทองเชื้อ

บรรณาธิการ : นิธิพันธ์ วิประวิทย์ สรินรัตน์ ภูจักรัส

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : รัตนพร บุญสุวรรณ สรวิชญ์ เข็มเพชร

ออกแบบปก / เนื้อใน : รุ่งฤทัย ศรีสุข

ฝ่ายการตลาด : อัคคณัฐ ชุมนุ่ม

ฝ่ายขาย : มนูญชา ศิริวงษ์

ฝ่ายบริหารงานพิมพ์ : สุรินทร์ บุระณา

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

วรศักดิ์ มหัทธโนบล.

กำแพงหมื่นลี้ เวียงวังหมื่นปี.-- กรุงเทพฯ : สุภาพใจ 2568.

288 หน้า.

1. จีน -- ประวัติศาสตร์. 2. จีน -- ภูมิประเทศและการท่องเที่ยว. 3. กำแพงเมืองจีน. I. ชื่อเรื่อง.

951

ISBN 978-616-14-0658-5

พิมพ์ที่ : ฝ่ายโรงพิมพ์ บริษัท บুক ไทม์ จำกัด

จัดจำหน่ายโดย : บริษัท บุก ไทม์ จำกัด

214 ซ.พระรามที่ 2 ซอย 38 ถ. พระราม 2

แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพฯ 10150

โทรศัพท์ 0 2415 2621 0 2415 6507 โทรสาร 0 2416 7744

www.booktime.co.th

คำนำสำนักพิมพ์

เมื่อหลับตาคิดถึงสิ่งก่อสร้างอันเป็นสัญลักษณ์แดนมังกร น้อยคนนักจะไม่ปรากฏภาพกำแพงเมืองจีน และพระราชวังต้องห้ามขึ้นมาในหัว หนึ่งคือตัวแทนปรากฏการแกร่งอันยืนยง อีกหนึ่งคือตัวแทนศูนย์อำนาจที่ยิ่งใหญ่ที่เฝ้ามองและร่วมลิขิตวิถีประวัติศาสตร์ได้หล้าจีน

นอกจากความอลังการ ทั้งคู่ยังเป็นประจักษ์พยานแห่งเรื่องราวหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่าของชาวบ้าน หรือเหตุการณ์พลิกหน้าประวัติศาสตร์ที่เคยเกิดขึ้น ล้วนจะช่วยให้เพิ่มเติมให้ภาพในหัวเรามีชีวิตและเลือดเนื้อขึ้นมา

แน่นอนว่าภาพทั้งหมดจะย้อนคืนมา จำต้องผ่านทั้งศาสตร์และศิลป์แห่งการบอกเล่า

รศ.วรศักดิ์ มหัทธโนบล คือผู้คร่ำหวอดในวงวิชาการจีนศึกษา โดยนักอ่านเรื่องจีนทั้งหลายย่อมคุ้นเคยกับชื่อของท่านอย่างดี ซึ่งผลงานเล่มนี้เป็นแนวเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ เจือกลิ่นอาภยวิชาการบาง ๆ เเบา ๆ

คุณสมบัติความถ่อมตนของท่านนั้นยังสะท้อนผ่านงานเขียนขึ้นนี้อย่างชัดเจน *กำแพงหมื่นลี้ เวียงวังหมื่นปี* เล่มนี้จึงเปรียบเสมือนวชิจากมิตรสหายผู้รู้ข้างกายที่พาเราเลียบเลาะกำแพงเมืองจีน และพระที่นั่งในวังต้องห้าม ซึ่งคอยชี้ชวนขยายมุมมองแต่ละด้าน บางครายังลงลึกไปถึงอิฐแต่ละก้อนที่ก่อตัวเป็นสถาปัตยกรรมอันยิ่งใหญ่ทั้งสอง

กำแพงหมื่นลี้ เวียงวังหมื่นปี จึงควรค่าแก่ท่านที่เคยไปเยี่ยม หรือสนใจจะไปเยือน หรือกำลังยืนอยู่ต่อหน้าสถานที่ทั้งสองเป็นอย่างดี

เมื่อได้อ่านผลงานชิ้นนี้ ท่านจะมีได้ท่องเที่ยวแค่นิมิตของสถานที่ แต่จะได้ท่องเที่ยวในมิติของเวลา ย้อนอดีตความรุ่งเรืองและร่วงโรยแห่ง *กำแพงหมื่นลี้ เวียงวังหมื่นปี*

นิพนธ์ วิประวิทย์
สุดยอดแพนพันธุ์แท้ราชวงศ์จีน
บรรณาธิการ

คำนำผู้เขียน

กำแพงหมื่นลี้ เวียงวังหมื่นปี เป็นหนึ่งในผลงานที่เกิดจากตลอดห้วงกว่า 30 ปี ที่เมื่อได้ไปจีนแล้วก็มักจะหาโอกาสซื้อหนังสือจากร้านหนังสือแผงหนังสือ หรือที่วางขายแบบกะดินก็ไม่เว้น หนังสือเหล่านี้ถูกเก็บในห้องหนังสือและถูกนำมาใช้ประโยชน์อยู่เสมอ

แต่มีหนังสืออยู่จำนวนหนึ่งที่ซื้อมาแล้วแทบไม่ได้ใช้ประโยชน์ นอกจากหยิบมาอ่านบ้างในบางโอกาสเพื่อเป็นความรู้และความบันเทิง หนังสือในกลุ่มนี้มีเนื้อหาที่น่าสนใจจนคิดว่าน่าจะนำมาเล่าสู่กันฟังบ้าง จากนั้นจึงได้เจียดเวลาจากงานประจำมาเขียนเรื่องที่ได้อ่านจากหนังสือในกลุ่มนี้ และหนึ่งในเรื่องที่เขียนก็คือ *กำแพงหมื่นลี้ เวียงวังหมื่นปี* เล่มนี้

ขณะที่เขียนอยู่หรือในระหว่างตรวจแก้ต้นฉบับเพื่อตีพิมพ์นั้น ใจก็คิดอยู่เสมอว่า ตีที่ซื้อหนังสือในกลุ่มหลังนี้ติดมือกลับมาทันทีที่เห็น ซึ่งจากประสบการณ์การซื้อหนังสือหรือสิ่งอื่นใดที่น่าสนใจในจีนได้สอนให้รู้ว่า เมื่อเห็นแล้วอยากได้ก็จงคว้าเอาไว้ อย่าได้คิดไปหาซื้อเอาข้างหน้าเป็นอันขาด เพราะไม่แน่ว่าจะมีขาย และจะทำให้ผิดหวังไปเปล่า ๆ

การเขียน *กำแพงหมื่นลี้ เวียงวังหมื่นปี* หรืออีกบางเล่มที่อยู่ในประเภทเดียวกันเมื่อก่อนหน้านี้จึงสร้างความบันเทิงไปด้วยในตัว เพราะไม่ต้องมาพะวงกับการอ้างอิงทางวิชาการที่ขาดไม่ได้ แต่ก็ได้ให้รายละเอียดสารเหล่านี้ไว้ในท้ายเรื่อง เพื่อที่ผู้อ่านจะได้หามาศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.กิตติพิศ พุทธิวนิช แห่ง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ได้ช่วยแปลและหาข้อมูล

บางส่วนให้ คุณนิธิพันธ์ วิประวิทย์ สูดยอดแพนพันธุ์แท้ราชวงศ์จีนที่กรุงนา เป็นบรรณาธิการต้นฉบับด้วยความใส่ใจ และให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ แล้ว ก็ยังช่วยใส่ภาษาจีนและเขียนคำนำในนามสำนักพิมพ์ให้ด้วย จนทำให้ หนังสือเล่มนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น และสำนักพิมพ์สุขภาพใจที่กรุงนา จัดพิมพ์พร้อมใส่ภาพประกอบ จนหนังสือมีรูปเล่มที่งดงามจับตา น่าอ่าน และน่ารัก

ส่วนข้อผิดพลาดอันใดหากจะมีปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ย่อมเป็น ความรับผิดชอบของผู้เขียน โดยบุคคลและองค์กรที่ได้เอ่ยนามมาข้างต้น ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ประการใด

ด้วยจิตคารวะ
วรศักดิ์ มหัทธโนบล
มีนบุรี, ฤดูร้อน 2025/2568

สารบัญ

• กำแพงหมื่นลี้

คำนำสำนักพิมพ์.....	3
คำนำผู้เขียน.....	4
เกริ่นนำ.....	11
บางเรื่องก่อนจะเป็นกำแพงหมื่นลี้.....	17
หลังสงครามคือความเป็นปึกแผ่น.....	23
จึงให้ก่อเกิดกำเนิดเป็น.....	29
จากกำแพงจีนถึงกำแพงอื่น.....	37
ในท่ามกลางพายุฝน.....	43
กำแพงที่ปักกิ่ง.....	49
เมื่อมาถึงสมัยหมิง.....	57
จึงมาเป็นกำแพงหมิง.....	65
กำแพงของซีจี้กวาง.....	71
สัตตญาณไฟแด่นางสนมอันเป็นที่รัก.....	77
เมิ่งเจียงหนี่ว์ร่าให้ถล่มกำแพงหมื่นลี้.....	83
จักรพรรดิถูกห้ามเข้ากำแพงหมื่นลี้.....	93
ป้อมแม่ม้าที่ด่านฮว่างหย่า.....	99
อิฐก้อนที่ 99,999 ที่ด่านเจียอี๋ว.....	105
นกนางแอ่นบินชนประตูป้อมจนตาย.....	109
ปืนใหญ่ของซุนตีก.....	113
ด่านอันดับหนึ่งในไต้หล้า.....	121
กำแพงหมื่นลี้ยังคงตั้งตระหง่าน.....	127
เอกสารที่ใช้ประกอบการเขียน.....	132

• เวียงวังหมื่นปี

- 137.....ก่อนเข้าสู่เวียงวัง
143.....เพื่อโอรสแห่งสวรรคต
151.....จึงมาเป็นเวียงวังอลังการ
159.....ประตูบานแรก
165..ห้ามสะพานธารทองสู่ประตูบรมบรรณาน
173.....มหามังกรแห่งการบรรณาน
181...ยามเมื่อไท่เหอเตี้ยนเอิกเกริกเกริกไกร
187.....สู่พระที่นั่งองค์กลาง
193.....แล้วมาถึงพระที่นั่งองค์หลัง
199.....ในเวียงวังย่อมมีบันและบัน
205.....วังสวรรคตพิสุทธ์ที่ไม่ “พิสุทธ์”
213.....วังสวรรคตพิสุทธ์ในวันที่หมิงล่มสลาย
221.....วังสวรรคตพิสุทธ์ก็งานเลี้ยงผู้สูงวัย
227.....เวียงวังที่เกี่ยวข้องด้วยสตรี
233.....หกวังประจิมและหกวังบูรพา
241.....เรื่องเล่าในพระที่นั่งประจักษ์สมาน
247.....บทบาทของหกวังบูรพา
255.....วังต้องห้ามองค์น้อย
261.....บางเรื่องของห้องเครื่องวิเศษ
267.....“ทุกสิ่งสรรพล้วนเป็นสีแดง”
273.....นางในของจักรพรรดิ
279.....เวียงวังที่เขียนว่า
286.....เอกสารที่ใช้ประกอบการเขียน
288.....บางด้านของผู้เขียน

กำแพงหินลี่

1 เกริ่นนำ

กำแพงเมืองจีนเป็นหมุดหมายหนึ่งของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปจีน เป็นหนึ่งในโบราณสถานที่คุณแทบทั่วโลกรู้จักกันดี หลายคนตั้งเป้าหมายว่าจะไปเห็นด้วยตาสักครั้งหนึ่งในชีวิต ว่าเป็นสิ่งปลูกสร้างที่ยิ่งใหญ่ สมคำเล่าลือจริงหรือไม่

อันที่จริงแล้วคำว่า “กำแพงเมืองจีน” นี้เป็นคำที่ไทยเราเรียกกันเอง เพื่อให้เข้าใจง่าย ว่าหากเอ่ยถึงคำนี้แล้วย่อมหมายถึงมหากำแพงซึ่งอยู่ที่

เมืองจีนโดยภาษาอังกฤษเรียกว่า The Great Wall ทว่า

จีนไม่ได้เรียกอย่างที่ฝรั่งเรียก หากแต่เรียกว่า

วันหลี่ฉั่งเฉิง (万里长城)

และชาวจีนมักเรียกย่อด้วยสอง

พยางค์หลังว่า ฉั่งเฉิง

คำว่า วันหลี่ฉั่งเฉิง

แปลตรงตัวได้ว่า กำแพง

ยาวหมื่นลี้

คำว่า ลี้ นี้เป็นเสียงจีนแต่จิ๋ว มาจากคำจีนกลางว่า หลี่ อันเป็นพยางค์ที่สองของชื่อกำแพง ส่วนคำว่า วัน แปลว่า หมื่น ในกรณีนี้อาจหมายถึงหนึ่งหมื่นหรือหมายถึงยาวยิ่งนักก็ได้ และคำว่า ฉิ่งเชิง แปลว่า กำแพงยาว

เมื่อคำเรียกเป็นเช่นนี้เราก็จะเห็นได้ว่า คำว่า กำแพงเมืองจีน ที่ไทยเราเรียกกัน จึงเป็นคำเรียกที่ค่อนข้างเฉพาะเจาะจงให้หมายถึงกำแพงดังกล่าว โดยไม่ยึดติดกับความหมายของคำ เพราะหากยึดติดแล้วก็จะมีความหมายตามมา ด้วยว่าจีนในวันนี้ยังมีกำแพงโบราณหลงเหลืออยู่มากมาย และต่างก็สามารถเป็นกำแพง (ของ) เมืองจีนได้ทั้งนั้น

และเพราะเหตุนี้ ชุดบทความนี้จึงจะตั้งชื่อว่า กำแพงหมื่นลี้ ตามที่จีนเรียก เพื่อให้รู้ว่าเป็นมหากำแพงหรือ The Great Wall อย่างที่ฝรั่งเรียกกัน ส่วนกำแพงอื่นที่ไม่ใช่มหากำแพง แต่เป็นกำแพงที่อยู่ใน “เมืองจีน” นั้นจะมีชื่อเรียกเฉพาะอยู่แล้ว และคงไม่นำมากล่าวถึงในที่นี้ เว้นแต่ในกรณีที่จำเป็นเท่านั้น

คำว่า ลี้ หรือ หลี่ เป็นหน่วยวัดความยาวของจีน โดย 1 ลี้ เท่ากับ 0.5 กิโลเมตร ดังนั้น หากกำแพงยาวหนึ่งหมื่นลี้ก็จะยาวเท่ากับ 5,000 กิโลเมตร

แต่ก็ควรกล่าวด้วยว่า ความยาวที่ว่าเป็นไปโดยประมาณ เพราะหากวัดกันจริงๆ แล้วอาจได้ตัวเลขไม่ตรงตามนั้น ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้วัดด้วยว่าใช้เกณฑ์ใด ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะกำแพงนี้ไม่เพียงจะเลี้ยวตลอดเคี้ยวเท่านั้น หากแต่ยังมีหลายแห่งที่เป็นกำแพงสาขา ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของกำแพงหมื่นลี้เช่นกัน ความยาวที่ว่ามาจึงประมาณโดยใกล้เคียง

ถ้าหากนึกภาพไม่ออกว่าความยาวดังกล่าวยาวแค่ไหน ก็ขอให้นึกถึงความยาวจากเหนือสุดของประเทศไทยที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ไปจนถึงใต้สุดที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีความยาวรวมแล้ว 1,650 กิโลเมตร (บางที่ว่า 1,640 กิโลเมตร) ความยาวของกำแพงเมืองจีน

ก็จะยาวเท่ากับวิ่งไปกลับเหนือสุดกับใต้สุดของประเทศไทยได้ 1 รอบครึ่ง รวมแล้วเท่ากับ 4,950 กิโลเมตร ชาติอีก 50 กิโลเมตรก็จะครบ 5,000 กิโลเมตร

คิดง่าย ๆ ว่า ถ้าคุณอาทิวราห์ คงมาลัย หรือ ตูน บอดี้แอสลม จะวิ่งแบบที่เคยวิ่งแล้ว คุณตูนก็คงต้องวิ่งจากเบตงขึ้นไปถึงแม่สายแล้ววิ่งกลับลงมาเบตงหนึ่งรอบ จากนั้นก็วิ่งกลับขึ้นไปแม่สายอีกทีก็จะเท่ากับ ความยาวของกำแพงเมืองจีน ถึงแม้ตอนที่คุณตูนวิ่งการกุศลเมื่อปี 2560 (2017) จะมีระยะทางเท่ากับ 2,191 กิโลเมตรก็ตาม เพราะคุณตูนไม่ได้วิ่งตรง ๆ แบบที่ว่า

ลำพังแค่ความยาวของกำแพงเมืองจีนดังกล่าว เราก็คงพอเห็นภาพความยิ่งใหญ่ของกำแพงอยู่แล้ว แต่ความยิ่งใหญ่ไม่ได้วัดกันเฉพาะที่ความยาวเท่านั้น หากยังวัดกันด้วยรูปแบบของกำแพงในแต่ละจุดแต่ละแห่งอีกด้วย

กล่าวคือ นอกจากความยาวแล้ว ความใหญ่โตของกำแพงเมืองจีนยังรวมถึงป้อมปราการ ความกว้างที่ไม่เท่ากันในแต่ละช่วง ความสูง ความชัน หรือที่ตั้งของกำแพง ซึ่งมีทั้งที่ตั้งอยู่บนภูเขาสูงและที่ราบ ซ้ำที่ราบบางแห่งยังสร้างเป็นค้ำคูประตู่หอรบ ฯลฯ ที่ล้วนทำให้เราต้องตั้งคำถามว่า **สร้างได้อย่างไร?**

ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่า กำแพงเมืองจีนหากไม่ถูกก่อด้วยอิฐขนาดแข็งแล้วก็เป็นหินขนาดใหญ่ ซึ่งแต่ละก้อนมีน้ำหนักมาก ภาพที่จินตนาการได้ก็คือ มนุษย์ที่สร้างกำแพงนี้จะต้องแบกอิฐแบกหินขนาดที่ว้ขึ้นบนภูเขาด้วยความยากลำบาก และด้วยความทรหดอดทนยิ่งนัก ทั้งนี้ยังมีขั้นตอนก่อสร้างที่ต้องก่ออิฐถือปูนว่าจะต้องใช้แรงงานอีกตั้งเท่าไร และแรงงานแต่ละคนต้องทนทุกข์ทรมานจากความหนาวเหน็บบนภูเขาสูงกันอย่างไร

ผมยังไม่รู้ลืมจนทุกวันนี้ ว่าตอนที่เดินขึ้นกำแพงเมืองจีนครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1991 นั้นลมหนาวบนภูสูงที่พัดไม่หยุดได้ทำเอาหูทั้งสองข้างของผมหนาวเหน็บมาก ๆ คือหนาวจนรู้สึกว๊วไปหูทั้งสองข้างแทบจะแตกเป็นเสียง ๆ เลยทีเดียว และทำให้รู้ซึ่งถึงคำกล่าวที่ว่า “ยิ่งสูงยิ่งหนาว” ก็ในคราวนั่นเอง ครั้นขึ้นไปถึงจุดสูงสุดที่กำหนดไว้แล้ว ภาพที่เห็นอยู่เบื้องหน้าไกลออกไปก็คือ กำแพงที่ทอดตัวยาวพาดผ่านเหนือภูเขา ลูกแล้วลูกเล่า เหมือนกับขุนเขาใหญ่ที่เลื้อยยาวไปไกลสุดลูกหูลูกตา จนไม่รู้ว่าจะสิ้นสุดลง ณ ที่ใด

แม้จะพอเห็นภาพกำแพงเมืองจีนได้บ้างแล้วว่ายิ่งใหญ่เพียงใด แต่คำถามต่อไปก็ไม่ได้มีเพียงแค่ว่ากำแพงนี้สร้างได้อย่างไรเท่านั้น คำถามที่สำคัญกว่านั้นก็คือ **สร้างทำไม?**

เพราะการสร้างกำแพงที่มีขนาดและความยาวเช่นนี้ จึงเห็นได้ชัดว่า จะต้องใช้แรงงานตลอดจนทรัพยากรมากมายมหาศาลเพียงใด แน่นนอน แรงงานนั้นต้องเป็นเรือนแสนอยู่แล้ว ส่วนทรัพยากรในการสร้างก็ยากที่ประมาณการได้ ที่สำคัญ กำแพงเมืองจีนที่มีขนาดและความยาวดังกล่าว มิได้สร้างเสร็จในยุคเดียวสมัยเดียวหรือโดยจักรพรรดิองค์หนึ่งองค์ใด หากแต่ใช้เวลาก่อสร้างขยายออกไปเป็นระยะ ๆ ตลอดหลายพันปีที่ผ่านมา

เหตุฉะนั้น คำถามที่ว่าจีนสร้างทำไม? คำตอบที่เป็นสูตรสำเร็จของจีนก็คือ เพื่อป้องกันการรุกรานของชนต่างชาติพันธุ์ หรือที่เรียกกันว่า ชนชาติที่มีฮั่นัน (Non - Han peoples) หรือชนชาติที่มีเชื้อจีน ชนชาติเหล่านี้โดยหลักแล้วมีอยู่ไม่กี่ชนชาติ แต่ทว่าแต่ละชนชาติยังสามารถแยกเป็นอนุชนชาติลงไปได้อีก ชนชาติเหล่านี้จึงมีอยู่มากมาย โดยเฉพาะหลาย

พันปีก่อนสามารถนับได้หลายร้อยชนชาติเลยทีเดียว

แม้คำตอบจะเป็นเช่นนั้น แต่หากศึกษาลึกลงไปแล้วก็จะพบว่าจีนเองก็เคยเป็นฝ่ายรุกรานชนชาติที่มีไซจีนมาก่อนเช่นกัน บางกรณีจีนเป็นฝ่ายเริ่มด้วยซ้ำไป คือรุกรานเพื่อขยายดินแดนของตนให้กว้างไกลออกไป ซึ่งก็หมายความว่าจีนได้ยึดครองดินแดนของชนชาติที่มีไซจีนนั่นเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ย่อมทำให้ชนชาติที่มีไซจีนผูกใจเจ็บเป็นธรรมดา

ชนชาติใดตั้งตัวได้ก็จะโจมตีจีนเป็นการเอาคืน ชนชาติที่ตั้งตัวไม่ได้ก็จะถูกจีนกลืนไปหลังจากที่จีนยึดครองไปนานนับร้อยนับพันปี แต่หากถามว่า มีชนชาติใดที่ไม่เคยมีเรื่องบาดหมางกับจีนมาก่อน แต่เคยบุกตีจีนบ้างไหม? คำตอบคือ มีเช่นกัน ถ้าเป็นกรณีนี้ กำแพงเมืองจีนที่สร้างขึ้นก็จะทำหน้าที่ปกป้องจีนได้เป็นอย่างดี

ด้วยประวัติความเป็นมาที่ยาวนานก็ตี ลักษณะในเชิงสถาปัตยกรรมก็ดี หรือความยาวและขนาดของกำแพงก็ดี ทำให้กำแพงเมืองจีนได้รับการรับรองให้เป็นมรดกโลกในปี ค.ศ. 1987 โดยข้อความที่ระบุถึงเหตุผลและความสำคัญของกำแพงเมืองจีนมีดังนี้

“ก.ค.ศ. 220 (ก.ค.ศ. ย่อมาจาก ก่อนคริสต์ศักราช) ภายใต้การปกครองของจักรพรรดิฉินสื่อ (秦始皇帝, ฉินสื่อฮว่างตี้ หรือจีนซีฮ่องเต้ในภาษาจีนฮกเกี้ยน) ป้อมปราการต่างๆ ได้ถูกเชื่อมเข้ากันอย่างเป็นระบบจนเป็นหนึ่งเดียวเพื่อดำเนินการรุกรานที่มาจากทางเหนือ การก่อสร้างมีมาอย่างต่อเนื่องจนถึงราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1386 - 1644) จนมหากำแพง (The Great Wall) นี้ ได้กลายเป็นสิ่งปลูกสร้างทางการทหารที่ใหญ่ที่สุดในโลก ความสำคัญที่บรรสานกันทั้งในทางประวัติศาสตร์และยุทธศาสตร์ของกำแพงนี้ จึงทรงความหมายในเชิงสถาปัตยกรรมอย่างยิ่ง”

女媧補天

山海經第十六
大荒西經

บางเรื่องก่อนจะเป็น กำแพงหมื่นลี้

เนื่องจากมีบันทึกระบุว่า กำแพง (เมือง) ได้ปรากฏขึ้นในยุคต้นประวัติศาสตร์จีน ดังนั้น ก่อนที่จะเข้าสู่ประเด็นที่เกี่ยวกับกำแพงเมืองจีนนั้น ในที่นี้ขอทำความเข้าใจประวัติศาสตร์จีนในเชิงพัฒนาการก่อนว่ามีที่มาอย่างไรแต่โดยสังเขป เพื่อที่จะทำให้เห็นภาพพัฒนาการของกำแพงเมืองจีนในภายหลังไปด้วย

โดยทั่วไปแล้ว พัฒนาการทางประวัติศาสตร์จีนจะมีอยู่สี่ยุคคือ **ยุคตำนาน ยุคต้นประวัติศาสตร์ ยุคประวัติศาสตร์ และยุคสมัยใหม่**

ยุคตำนาน หรือที่บางแห่งเรียกว่า ยุคดึกดำบรรพ์ ถือเป็นยุคที่หาหลักฐานจับต้องไม่ได้ ยิ่งด้วยกาลเวลาแล้วก็ยิ่งมีอาจสืบสาวราวเรื่องได้อย่างมันเหมาะ ซ้ำเรื่องราวส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องเหนือจริง แต่ชาวจีนในอดีตเลือกที่จะเชื่อว่ายุคนี้มีอยู่จริง ส่วนในปัจจุบันที่จีนมิได้ห้ามความเชื่องมงายเช่นนี้แล้ว ซึ่งจะห้ามก็แต่ความงมงายที่มีผลเชิงลบต่อสังคม ก็ยังมีชาวจีนที่เชื่อว่ายุคที่ว่ามีอยู่จริง บางที่ยังมีการสร้างอนุสรณ์สถานหรือรูปเคารพของผู้นำในยุคตำนานขึ้นอีกด้วย

ผู้นำหลายคนในยุคตำนานจึงได้รับการเคารพบูชาประดุจเทพไปด้วย แต่จะด้วยความเชื่อของชาวจีนหรือด้วยเหตุใดก็ตามที่ การที่ยุค

ตำนานกลายเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการประวัติศาสตร์จีนก็เพราะว่าเรื่องราวในยุคนี้มีความเชื่อมต่อกับยุคต้นประวัติศาสตร์

กล่าวคือ ผู้นำคนทำย ๆ ที่ได้รับอำนาจมาด้วยการสืบสันตติวงศ์ในปลายยุคตำนานนั้น ต่อมาคือผู้ที่สถาปนาราชวงศ์แรกของยุคต้นประวัติศาสตร์ นับจากนั้นมายุคต้นประวัติศาสตร์ก็ดำรงเรื่อยมารวมแล้วมีสามราชวงศ์ด้วยกัน นั่นคือ ราชวงศ์เซี่ย ชัง และโจว

ที่เรียกขานให้ยุคนี้เป็น “ประวัติศาสตร์” ก็เพราะยุคนี้มีหลักฐานทางโบราณคดีที่สอดคล้องกับเรื่องราวที่มีการบันทึกกันมา ถึงแม้ราชวงศ์เซี่ยจะมีหลักฐานน้อยเต็มที แต่การปรากฏหลักฐานของสองราชวงศ์หลังคือชังและโจวในชั้นหลังต่อมา ก็ทำให้เชื่อกันว่าราชวงศ์แรกน่าจะมีอยู่จริงเช่นกัน

ส่วนยุคประวัติศาสตร์เป็นที่เห็นพ้องกันว่าให้นับจากที่จีนเข้าสู่ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปแล้ว ยุคนี้ดำรงอยู่ยาวนานกว่า 2,000 ปี แต่มีใช้ดำรงอยู่อย่างมีเสถียรภาพตลอด เพราะมีหลายช่วงเวลาที่ยุคนี้ได้เกิดสูญญากาศทางการเมืองอยู่ด้วย นั่นคือ มีช่วงที่ไม่มีราชวงศ์ใดมีอำนาจในการปกครองโดยเด็ดขาด แต่ที่มั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงก็คือ ความคิดเรื่องสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ได้ฝังรากลึกลงไปแล้ว ที่ไม่ว่าใครก็ตามเมื่อสามารถเถลิงอำนาจและสถาปนาราชวงศ์ของตนขึ้นมาต่างก็ปกครองด้วยระบอบนี้

ยุคประวัติศาสตร์ที่ว่านี้มีความเชื่อมต่อกับยุค

สมัยใหม่ดังสองยุคก่อนหน้านี้นั้นคือ พอถึงปลายยุคประวัติศาสตร์นี้เอง จีนได้อ่อนแอและถูกคุกคามจากโลกภายนอกราวกลางศตวรรษที่ 19 ซึ่งก็คือตะวันตก ตอนนี่เองที่จีนได้เข้าสู่ยุคสมัยใหม่

อิทธิพลตะวันตกได้กัดกร่อนระบอบเดิมของจีนจนยากที่จะตั้งตัวได้อีกต่อไป และทำให้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ดำรงมากกว่า 2,000 ปี ต้องถึงกาลล่มสลาย จากนั้นยุคสมัยใหม่ก็ทอดเวลาผ่านเข้าสู่ยุกระบอบสาธารณรัฐ อันเป็นระบอบที่ไร้เสถียรภาพอย่างยิ่ง จนกระทั่งถูกแทนที่โดยระบอบเผด็จการคอมมิวนิสต์ในกลางศตวรรษที่ 20 ยุคสมัยใหม่จึงสิ้นสุดหลักหมายของตนเองไปในที่สุด

ควรกล่าวด้วยว่า การแบ่งยุคประวัติศาสตร์ของจีนดังกล่าวข้างต้น บางที่ก็รวมยุคประวัติศาสตร์กับยุคสมัยใหม่เข้าด้วยกัน บางที่ก็แบ่งยุคประวัติศาสตร์ออกเป็นช่วงที่มีราชวงศ์ปกครอง กับช่วงที่ไร้ราชวงศ์ปกครองแล้วบ้านเมืองแตกเป็นเสี่ยง ๆ ไปตามลำดับเหตุการณ์ บางที่ก็อธิบายยุคประวัติศาสตร์เฉพาะช่วงที่มีราชวงศ์ปกครองเป็นหลักเท่านั้น และอีกไม่น้อยที่เลือกยุคที่ไร้ราชวงศ์ปกครองเฉพาะช่วงใดช่วงหนึ่งมาอธิบาย เป็นต้น

จากที่กล่าวมานี้ทำให้เห็นได้ว่า ในยุคแรกหรือยุคตำนานนั้นรัฐยังมีได้ถือกำเนิดขึ้นในจีน และยังมีได้เกิดขึ้นในทันทีทันใดเมื่อเข้าสู่ยุคที่สองหรือยุคต้นประวัติศาสตร์ เอาเข้าจริงแล้วรัฐจีนเริ่มเป็นรูปเป็นร่างในช่วงกลางของยุคนี้ และพอถึงปลายยุคนี้ความเป็นรัฐจึงมีความชัดเจนขึ้นมา การเติบโตเป็นรัฐได้กลายเป็นรากฐานให้กับยุคที่สามหรือยุคประวัติศาสตร์และยุคสมัยใหม่ในเวลาต่อมา

แต่ถ้าถามว่า ยุคต้นประวัติศาสตร์กับยุคประวัติศาสตร์ต่างกันอย่างไรแล้ว คำตอบก็คือ ยุคต้นประวัติศาสตร์นั้น แม้สังคมจีนได้วิวัฒนาการก้าวหน้าขึ้นโดยลำดับ และความเป็นรัฐได้เป็นรูปเป็นร่างและเป็นระบบ

มากขึ้นแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเทียบไม่ได้กับสังคมและรัฐในยุคประวัติศาสตร์ ความแตกต่างนี้ได้ถูกอธิบายให้เห็นโดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับแต่ละสำนักคิดว่าจะอธิบายไปในทางใด เช่น บางสำนัก อธิบายว่ายุคต้นประวัติศาสตร์สังคมจีนยังเป็นสังคมทาส แต่พอปลาย ๆ ยุค สภาพของสังคมทาสก็ค่อย ๆ สลายไปเป็นสังคมศักดินา เป็นต้น

จากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจีนโดยสังเขปดังกล่าว ประเด็นที่เกี่ยวกับกำแพงเมืองจีนก็คือ ในยุคตำนานที่ไม่มีหลักฐานให้ จับต้องได้นั้น ประเด็นเรื่องกำแพงเมืองจีนจึงตัดทิ้งไปได้ ส่วนยุคต้น ประวัติศาสตร์ก็มีบันทึกระบุว่า กำแพงได้ปรากฏขึ้นแล้วในจีน แต่จะเป็น กำแพงแบบใดเป็นประเด็นที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

สุดท้ายคือ ยุคประวัติศาสตร์ ยุคนี้กำแพงเมืองจีนได้ถือกำเนิดขึ้น ที่สำคัญ หลังจากกำแพงเมืองจีนถูกสร้างขึ้นแล้ว กำแพงนี้ก็ถูกสร้างขยาย ออกไปอีกเป็นระยะ ๆ ในแต่ละสมัย และสร้างขยายเรื่อยมาจนถึงสมัย ราชวงศ์หมิงที่เป็นราชวงศ์ก่อนราชวงศ์สุดท้ายของจีน

เนื่องจากกำแพงเริ่มปรากฏขึ้นในยุคต้นประวัติศาสตร์ ในที่นี้จะขอ กล่าวถึงเรื่องบางเรื่องในยุคนี้ที่นำไปสู่การปรากฏขึ้นของกำแพงยุคแรก ๆ ในบันทึกของจีน ว่าอะไรคือประเด็นที่ควรเข้าใจเกี่ยวกับยุคนี้ และในยุคนี้ ได้เกิดเหตุการณ์ใดที่นำไปสู่เรื่องราวเกี่ยวกับกำแพง ก่อนจะกลายมาเป็น กำแพงเมืองจีนที่เรารู้จักกันดีที่สุด

ยุคต้นประวัติศาสตร์ของจีนมีอยู่ด้วยกันสามราชวงศ์คือ ราชวงศ์ เชี๋ย (ก.ค.ศ. 2070 - ก.ค.ศ. 1600) ราชวงศ์ซัง (ก.ค.ศ. 1600 - ก.ค.ศ. 1046) และราชวงศ์โจว (ก.ค.ศ. 1046 - ก.ค.ศ. 256) เฉพาะราชวงศ์โจว ในห้วงครึ่งหลังยังมีอีกสองยุคเกิดแทรกขึ้นมาด้วย สองยุคที่ว่านี้คือ ยุควสันตสารทกัษยุครัฐศึก

ในภาษาจีนจะเรียกยุควสันตสารทกัษว่า ชุนชิว (春秋, ประมาณ ก.ค.ศ. 770 - ก.ค.ศ. 476) และเรียกยุครัฐศึกว่า จั๊นกว่อ (战国, ประมาณ

ก.ค.ศ. 475 - 221) คำถามจึงมีว่า ทำไมจึงมีสองยุคนี้แทรกเข้ามาในสมัยราชวงศ์โจวด้วย

ประเด็นคำถามนี้น่าสนใจมาก เพราะสองยุคนี้คือยุคแห่งความแตกแยกของจีนโดยแท้ ด้วยเป็นความแตกแยกที่กินระยะเวลายาวนานหลายร้อยปี เป็นยุคที่จีนไร้เอกภาพ และเป็นยุคที่รัฐต่าง ๆ ทำศึกรบพุ่งกันจนหาความสงบแทบไม่ได้ ยุคแห่งความแตกแยกนี้เกิดขึ้นในช่วงปลายราชวงศ์โจวที่ในเวลานั้นอ่อนแออย่างยิ่ง อ่อนแอขนาดที่ว่าแม้จะมีกษัตริย์ของราชวงศ์ แต่การมีอยู่ของกษัตริย์ก็กลับไร้ความหมายโดยสิ้นเชิง จนเสนามาตย์ของรัฐต่าง ๆ มีอำนาจมากกว่ากษัตริย์เสียอีก เสนามาตย์เหล่านี้เองที่ก่อสงครามระหว่างรัฐต่าง ๆ ขึ้นมาตลอดสองยุคดังกล่าว

คำถามต่อไปจึงมีว่า ในเมื่อทั้งสองยุคต่างเป็นยุคที่จีนแตกแยกและมีแต่ศึกสงคราม แล้วเหตุใดจึงต้องแบ่งเป็นสองยุคด้วยก็ในเมื่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมันเหมือน ๆ กัน

คำตอบคือ เป็นเพราะความแตกแยกของสองยุคนี้ไม่เหมือนกัน โดยยุควสันตสารท รัฐต่าง ๆ ในจีนแตกออกเป็นนับร้อยรัฐ แต่ละรัฐต่างทำศึกระหว่างกันแล้วก็มีผู้แพ้ผู้ชนะ รัฐใดแพ้ก้จะถูกรัฐที่ชนะกลืนมาเป็นของตน ซึ่งจะเท่ากับว่ารัฐที่แพ้จะสลายตัวไป ส่วนรัฐที่ชนะก็จะมีขนาดใหญ่ขึ้นจนทำให้จำนวนรัฐที่มีอยู่นับร้อยรัฐก็จะลดลงมาจนเหลือหลักสิบ

จนถึงตอนที่จำนวนรัฐลดลงจนเหลือหลักสิบกว่ารัฐนี้เองยุควสันตสารทสิ้นสุดลง แต่รัฐที่เหลืออยู่สิบกว่ารัฐนี้ก็ยังคงทำศึกในระหว่างกันต่อไป โดยยุคนี้ถูกเรียกว่ารัฐศึกเพื่อสื่อว่าเป็นยุคที่รัฐต่าง ๆ ต่างทำศึกในระหว่างกัน ทำกันไปทำกันมาจนเหลือรัฐที่ทรงอิทธิพลอยู่เพียงเจ็ดรัฐในช่วงปลายของยุคนี้

¹ เป็นคำสนธิของคำว่า เสนา กับคำว่า อมาตย์ หรือขุนนางฝ่ายพลเรือนและขุนนางฝ่ายทหารรวมกัน

หลังสงคราม คือความเป็นปึกแผ่น

ในช่วงที่จีนแตกแยกในยุคควสันตสารทและยุครัฐศึกนั้น มีประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ในยุคควสันตสารทนั้น มีบันทึกที่กล่าวถึงรูปแบบของสงครามที่เกิดขึ้นในระหว่าง ก.ค.ศ. 722 - 481 ว่ามีอยู่ห้ารูปแบบด้วยกันคือ เจริง (征) หรือสงครามรุกราน (invasion) 61 ครั้ง ฝ่า (伐) หรือสงครามจู่โจม (attack) 212 ครั้ง จั๊น (戡) หรือสงครามสมรภูมิ (battle) 23 ครั้ง เหวย (围) หรือสงครามปิดล้อม (besiegement) 44 ครั้ง และ ญู่ (入) หรือสงครามบุกเข้าตี (entrances) 27 ครั้ง

สรุปแล้ว ตลอดเวลา 241 ปี (ก.ค.ศ. 722 - 481) สงครามทั้งห้ารูปแบบรวมแล้วจะมีทั้งหมด 367 ครั้ง เฉลี่ยแล้วยุคควสันตสารทจะมีสงครามเกิดขึ้นปีละ 1.52 ครั้ง จนกล่าวได้ว่า ในยุคนั้นคนจีนทำสงครามกันหนักมาก

ลองคิดง่าย ๆ ว่า สงครามที่ยาวนานต่อเนื่องนับร้อยปีดังกล่าว จะสร้างความเสียหายให้แก่สังคมจีนมากน้อยเพียงใด ไม่ว่าจะในด้านทรัพยากรต่าง ๆ หรือชีวิตมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ การที่รัฐใดรัฐหนึ่งในขณะนั้น จะคิดอ่านสร้างระบบป้องกันตนเองขึ้นมา ก็ย่อมไม่ใช่เรื่องแปลก โดยเฉพาะถ้าหากหนึ่งในระบบที่ว่าคือ กำแพง

ด้วยเหตุนี้ กำแพงจึงถูกเอ่ยขึ้นเป็นครั้งแรก ๆ ในบันทึก *ซุนชิว* (春秋, จดหมายเหตุควสันตสารท) โดยตอนหนึ่งของบันทึกนี้บรรยายว่า

ครั้งหนึ่งรัฐฉีที่กำลังขยายดินแดนของตนด้วยการยกทัพไปตีรัฐฉู่เมื่อ ก.ค.ศ. 656 นั้น พอไปถึงก็ได้พบกับขุนนางของฉู่ที่ถูกส่งมารับหน้า จากนั้นทั้งสองฝ่ายก็เจรจาโต้ตอบกัน

โดยฝ่ายฉีเจรจาอย่างมั่นใจว่า ด้วยกองกำลังทหารที่มากมาย มหาศาลจะสามารถเอาชนะฉู่ได้ไม่ยาก แต่ฉู่ก็ได้โต้กลับว่า ถึงจะใช้กำลังมากมายเช่นนั้นก็ยากที่จะเอาชนะฉู่ได้ ด้วยฉู่มีกำแพงเหลี่ยมขวางกั้น และมีฮั่นสูย (汉水, แม่น้ำฮั่น) เป็นคูเมือง

คำจีนของคำว่า “กำแพงเหลี่ยม” มาจากคำว่า ฟังเจิง (方城) คำว่า ฟัง (方) หมายถึง เหลี่ยมม ทิศ หรือวิธีการ สุดแต่แต่บริบทที่ใช้ ในที่นี้ใช้ในบริบทของเรขาคณิต เพราะกำแพงมักสร้างล้อมรอบเมืองเป็น รูปสี่เหลี่ยมหรืออาจมากกว่าสี่เหลี่ยม ส่วนคำว่า เจิง (城) แปลว่า กำแพง ในที่นี้จึงเรียก ฟังเจิง ว่า กำแพงเหลี่ยม

สำหรับรัฐฉีกับรัฐฉู่ นั้น เป็นหนึ่งในรัฐที่ทรงอิทธิพลในขณะนั้น รัฐ ทั้งสองนี้มีมาตั้งแต่ยุคขงจื๊อและดำรงอยู่เรื่อยมาจนถึงยุครัฐศึก กษัตริย์และเสถียรภาพของรัฐทั้งสองรวมถึงรัฐอื่น ๆ อีกไม่กี่รัฐจึงเป็นรัฐ มหาอำนาจในขณะนั้น

อย่างไรก็ตาม จากบันทึกดังกล่าวทำให้รู้ว่า รวากลางศตวรรษที่ 7 ก.ค.ศ. จีนได้สร้างกำแพงขนาดใหญ่ไว้ป้องกันตนเองแล้วเรียกว่า ฟังเจิง กำแพงนี้สร้างล้อมรอบเขตแดนของรัฐเป็นรูปทรงเหลี่ยมเรขาคณิต

ทั้งนี้ควรกล่าวด้วยว่า แต่เดิมรัฐต่าง ๆ ทั้งก่อนหน้าและระหว่าง นั้นได้มีการสร้างกำแพงป้องกันตนเองอยู่เช่นกัน แต่เป็นกำแพงที่สร้าง โดยใช้ไม้มาขัดเป็นตาราง (lattice) เพื่อป้องกันการรุกรานของบรรดา ชนเผ่าต่าง ๆ ในขณะที่ชนเผ่าอื่นบางชนเผ่าก็สร้างกำแพงแบบนี้ป้องกันการ รุกรานจากชนชาติจีนด้วยเช่นกัน

จนในราวศตวรรษที่ 4 ก.ค.ศ. ซึ่งตรงกับยุครัฐศึก รัฐทรงอิทธิพลอย่างรัฐฉิน เจ้า และเยียนจึงได้สร้างกำแพงที่แข็งแรงมากขึ้นเพื่อปกป้องดินแดนของตน โดย *ซือจี้* (史记, *บันทึกประวัติศาสตร์*) ซึ่งเป็นบันทึกประวัติศาสตร์จีนเล่มแรกได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า รัฐฉิน “ได้สร้างกำแพงยาวเหยียดเพื่อเผชิญหน้ากับการรุกรานของพวกชนเผ่าต่าง ๆ” ขึ้นมา

ส่วนรัฐเยียนในช่วงที่ขยายดินแดนไปทางตะวันออกเฉียงเหนือ (แมนจูเรียในปัจจุบัน) ด้วยการผลักดันชนชาติหูตะวันออก (东胡, ตงหู) ให้ถอยร่นออกไป “นับพันลี้” แล้วสร้างกำแพงยาวเหยียดเพื่อป้องกันการรุกรานของชนเผ่าต่าง ๆ ขึ้นมา

ในขณะที่รัฐเจ้าก็สร้างกำแพงด้วยเช่นกัน แต่ที่แตกต่างออกไปก็คือกำแพงของรัฐเจ้าที่สร้างอย่างหยาบ ๆ นั้น กลับเป็นกำแพงที่สร้างขนานกันสองชั้น ซึ่งเท่ากับทำให้เจ้ามีกำแพงป้องกันอยู่สองแนว

โดยสรุปแล้วกำแพงเหล่านี้ยังไม่มีคำเรียกขานที่แน่นอน คงได้แต่อธิบายว่าเป็นกำแพงที่มีขนาดใหญ่และยาวมากกว่าที่มีอยู่เดิมเท่านั้น กำแพงเหล่านี้เองที่กลายเป็นที่มาของ “มหากำแพง” (The Great Wall) หรือ ฉิงเฉิง (长城) เมื่อมันถูกสร้างให้ยาวเหยียดออกไปไกลนับเป็นหมื่นลี้ในสมัยราชวงศ์ฉิน (ก.ค.ศ. 221 - 206) จนคำว่า ฉิงเฉิง กลายเป็นชื่อเรียกกำแพงนี้มาจนถึงปัจจุบัน อันเป็นกำแพงเดียวกันกับที่ไทยเราเรียกว่า กำแพงเมืองจีน

จากที่กล่าวมาทำให้เห็นว่า กำแพงเหลียมหรือ ฟิงเฉิง ของรัฐฉินนั้น อาจถือเป็นเบาะแสแรกของกำแพงเมืองจีน โดยหลังจากที่รัฐทรงอิทธิพลอื่น ๆ ได้สร้างกำแพงที่ยาวเหยียดตาม ๆ กันแล้ว จนถึงสมัยฉินสื่อฮว่างตี้ (秦始皇帝, จินซีฮ่องเต้) ที่ได้สร้างขยายต่อไปอีกจนมีความยาวนับหมื่นลี้ก็ยังไม่ปรากฏคำเรียกที่เป็นทางการของกำแพงนี้ มีแต่การเรียกที่แตกต่างกันไป

ตราบจนสมัยราชวงศ์ฮั่น คำเรียกอย่างเป็นทางการจึงปรากฏขึ้น โดยใน *ฮั่นชู: ดี่หลี่จื่อ* (汉书: 地理志, *พงศาวดารราชวงศ์ฮั่น: บันทึกภูมิประเทศ*) ซึ่งเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ราชวงศ์ฮั่นได้กล่าวไว้ในตอนหนึ่งว่า “อาณาจักรของฉู่เย่กง (楚叶公, เจ้าพระยาเย่แห่งรัฐฉู่) มีมหากำแพง (ฉิ่งเจิง) แต่เรียกว่า กำแพงเหลี่ยม (ฟิ่งเจิง)”

ดังนั้น คำว่า ฉิ่งเจิง หรือกำแพงใหญ่จึงปรากฏครั้งแรกในสมัยฮั่น โดยเรียกกำแพงเหลี่ยม (ฟิ่งเจิง) ของรัฐฉู่ว่า มหากำแพง (ฉิ่งเจิง)

อนึ่ง ฉู่เย่กงหรือเจ้าพระยาเย่แห่งรัฐฉู่นี้ก็คือตัวอย่างขุนนางที่ตั้งตนเป็นใหญ่ในยุคสันตสารถและยุครัฐศึก ดังได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ เป็นการตั้งตนเป็นใหญ่ในขณะนั้นราชวงศ์โจวยังคงมีกษัตริย์เป็นผู้นำสูงสุด แต่ขุนนางเหล่านี้ (ซึ่งเป็นขุนนางของโจว) ต่างก็มองไม่เห็นหัวกษัตริย์ของตน เวลาจะทำหรือใช้อำนาจในทางใดจะใช้นามกษัตริย์เพื่ออ้างความชอบธรรมว่าเป็นไปโดยประสงค์ของกษัตริย์ โดยที่กษัตริย์ไม่รู้เรื่องด้วย

ในประการต่อมา ขุนนางจีนในเวลานั้นได้มีการแบ่งชั้นยศกันแล้ว โดยแบ่งจากสูงไปต่ำคือ กง (公) ไหว (侯) ป้อ (伯) จื่อ (子) และหนัน (男) ซึ่งเทียบได้กับตำแหน่งขุนนางของยุโรปได้เป็นดยุก (Duke) มาร์ควิส (Marquis) เอิร์ลหรือเคาน์ท (Earl or Count) วิสเคาน์ท (Viscount) และบารอน (Baron) ตามลำดับ และหากเทียบกับของไทยในสมัยราชาธิปไตยแล้วก็คือ เจ้าพระยา พระยา พระหรือจมีน หลวง และขุน ตามลำดับ

ไทย	จีน	ยุโรป
เจ้าพระยา	กง (公)	Duke
พระยา	โหว (侯)	Marquis
พระหรือจมีน	ป้อ (伯)	Earl or Count
หลวง	จื่อ (子)	Viscount
ขุน	หนัน (男)	Baron

ที่เทียบกันข้างต้นเป็นไปโดยประมาณการ ในความเป็นจริงหาได้เทียบกันได้โดยสนิทไม่ เพราะต้องไม่ลืมว่าในกรณีจีนนั้นเป็นตำแหน่งที่มีมาเมื่อกว่า 3,000 ปีก่อน ในขณะที่ของยุโรปและไทยยังไม่ถึง 1,000 ปี และเมื่อพิจารณารายละเอียดแล้วก็มีความแตกต่างกันอยู่ไม่น้อย

ควรกล่าวด้วยว่า เฉพาะกรณีไทยแล้วตำแหน่งขุนนางที่ปรากฏโดยทั่วไปคือ เจ้าพระยา พระยา พระหรือจมีน หลวง ขุน หมื่น พัน และทนาย จะมีก็แต่สมเด็จพระเจ้าพระยาที่เป็นตำแหน่งพระราชทานเป็นกรณีพิเศษ และปรากฏก็แต่ในบางรัชกาลเท่านั้น

จากตำแหน่งที่ต่างระดับกันเหล่านี้ สองตำแหน่งแรกคือกงและโหวถือเป็นตำแหน่งสูงที่ใกล้ชิดกับราชสำนักมากที่สุด ผู้ดำรงตำแหน่งทั้งสองนี้จึงมักถูกส่งไปปกครองรัฐต่าง ๆ เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะยังความมั่นคงให้แก่ราชวงศ์ และใจก็เรียกกระบวนนี้ว่า เฟิงเจี้ยน (封建) หรือที่นักวิชาการในยุคสมัยใหม่แปลว่า ศักดินานิยม (Feudalism)

商 鞅

(前390-前338) 先秦法家代表，中国历史上第一个主张对平民与贵族平等适用刑罚的思想家。

ซังยั้ง (ก.ค.ศ. 390 - ก.ค.ศ. 338)

zh.wikipedia.org/wiki/File:Statue_of_Shang_Yang.jpg ถ่ายโดย Fanghong